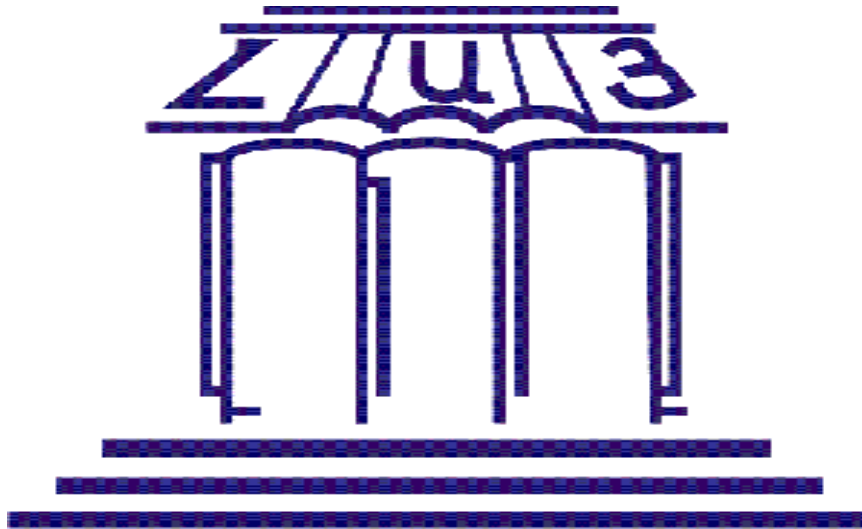

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

21867
302

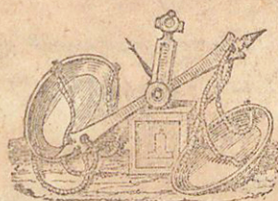

369
18-23

1861

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ի Ր
Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն
Ժ Ո Ղ Ո Վ Ո Յ

ՎԵԳՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Տ Պ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն
Ռ Ո Ւ Բ Ե Ն Ի Յ . Գ Ի Ի Ր Բ Ճ Ե Ա Ն
Կ . Պ Օ Լ Ի Մ , Ֆ Ի Ն Ճ Ա Ն Ճ Ը Լ Ա Ր

— 4864 —

369

Ա-23

14455422

УДК 62-50

803.02

УДК 62-50

УДК 62-50
УДК 62-50
УДК 62-50

2010

369

ՍՆ-23

299

8887

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎՆԵՐՉՈՒԹԵԱՆ

ԱՌ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԸՆԹԵՐՅԵԱԼ Ի ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱՅ

Ի 4 ԱՊՐԵԼԻ 1861

Ի Պատրիարքարան Հայոց

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒԲԵՆԻ Յ. ԲԻՐԲՃԵԱՆ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ՖԻՆԱՆՃԸԼԱՐ

- 1861 -

369

ՍՆ-23

6394
39

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

ԱՌ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Սահմանադրութեան 125^{րդ} յօդուածոյն համաձայն
Եղգային կեդրոնական վարչութեան անդամոց կիսով
չափ փոխուելուն պայմանաժամը հասած ըլլալով,
Քաղաքական ժողովս՝ իւր վերատեսչութեան տեղե-
կադիրը կը ներկայացնէ Րնդհանուր ժողովոյդ, ըստ
144^{րդ} յօդուածոյ Սահմանադրութեան:

Ժողովոյս այս առաջին Սահմանադրական շրջանը
անցեալ Սեպտեմբերի 14^{րդ} օրէն սկսած ըլլալով՝ վեցու-
կէս ամսոց չափ միայն տևեց՝ և իւր գլխաւոր գործը
եղաւ՝ վարչութեան գրեթէ ամեն ճիւղերը ի հիմանց
նորոգել. հետևաբար՝ իւր կիսամնեայ շրջանին մէկ մեծ
մասը Սահմանադրական վարչութիւնը կազմելու անցուց:

Քաղաքական ժողովս ամեն բանէ առաջ՝ այս պա-
րագայիս վրայ Րնդհանուր ժողովոյդ ուշադրութիւնը
հրաւիրելով, ակնկալու է անոր ներողամտութեանը, ե-
թէ թերութիւններ տեսնուին վարչութեանը մէջ, որ
բնականաբար չի կրնար ունենալ այն կառարելութիւ-
նը, զոր Սահմանադրութեան շնորհիւր պարտաւոր կ'ըլ-
լար ունենալու, եթէ աւելի յաջող պարագաներու մէջ
ծնած ու ամբողջ տարեկան շրջան մը ունեցած վարչու-
թիւն մը եղած ըլլար. ինչպէս որ Րնդհանուր ժող-
վըդ իրաւամբ պիտի սպասէ տեսնելու՝ այսուհետեւ
գալիք Սահմանադրական տարեգլուխներուն:

Ճողովս՝ իւր գործողութեանց համառօտ պատմութիւնը , ատենագրութիւններէն քաղելով , ներկայ տեղեկագրիս մէջ Տնդհանուր ժողովոյդ ներկայացուցած ժամանակը՝ անոր ուշադրութիւնը չի պիտի յողնեցնէ մի առ մի յիշատակելով տեղական մասնաւոր գործերը , որոց անօրէնութիւնները կամ ուղղակի ինքը կամ յատուկ յանձնաժողովներու ձեռօք ըրած է , և կամ տեսուչ և Թաղական խորհուրդներուն յանձնած է :

Քանի մը կարեորագունից բացառութեամբ՝ չի պիտի յիշատակէ նաև զաւառաբնակ Արդայնոց վերաբերեալ հարկաւոր գործերը և հինգ վեց Ակեղեցեաց շինութիւնները կամ նորոգութիւնները , որոց համար Այսսերական պաշտօնից , Առասկալաց , Առաջնորդաց և այլոց հետ Պատրիարքարանս ընդարձակ թղթակցութիւն ըրած է : Այս մասին մանրամասն տեղեկութիւն ստանալ ուղղներուն հետաքրքրութիւնը գոհ ընելու համար՝ Ճողովս իւր երեսնիչափ նիստերուն ատենագրութեանց տետրակները Ազգային դիւանատան մէջ բաց ըլլալը կը յայտնէ : Աւստի տեղեկագրին մէջ պիտի յիշատակուին միայն այն խնդիրները՝ որոնք Ազգին ընդհանրութեան ուղղակի կամ անուղղակի վերաբերութիւն ունին , և որոնք աւելի կամ նուազ կարեւորութեամբ ուշադրութեան արժանի կրնան համարուիլ :

Այս խնդիրներուն զատ զատ պատմութիւնը տեսակ մը դասակարգութեամբ ընելու համար՝ Ճողովս իւր նիստերուն մէջ անոնց ծագման առաջնութիւնը կը պահէ , և իւրաքանչիւր խնդրոյն ընթացքը մինչև վերջը անընդհատ կը շարունակէ հետևեալ կերպիւ :

ՆԻՍՏ Ա. 44 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1860.

Ա. Տեսուչ խորհուրդը: Բ. Դիւանապետ: Գ. Գաւառական Հրահանգը: Դ. Վանցի Պօղոս վարդապետ: Ե. Սեբաստիոյ գերեզմանատուն , Զ. Բարեբարութիւն:

1° Ճողովս այս առաջին նիստին իւր ղիւանը

կազմելէն անմիջապէս ետքը՝ Ուսումնական, Ելման, Կան և Տնտեսական խորհուրդներուն տասնական, նաև Պատաստանական խորհրդոյն հինգ աշխարհական անդամոց ընտրութեանը զբաղեցաւ։ Իսկ այժմեան պարագայից ծանրացած անձնական զբաղմունքը ամեն ընտրելոց չի ներեց որ իրենց առաջարկուած Եղգալին պաշտօնը ընդունին, այնպէս որ առաջին երեք խորհուրդները երկու ամիս, և Պատաստանականը չորս ամիս ետքը դժուարաւ կրցան կազմուելու, և կանոնաւորապէս իրենց տեսչութեանը յանձնուած գործերուն զբաղելու։

2°. Նոյն նիստին՝ Ղիւանապետի ընտրութեան ալ հոգը տարաւ Ժողովս. բայց յարմար անձի մը դժուարագիւտ ըլլալուն պատճառաւ՝ չորս ամիս անցնելով, հազիւ արժանաւոր Ղիւանապետ մը կրցաւ ձեռք բերելու։

3°. Ժողովոյս երրորդ գործն եղաւ Պաւառական հրահանգներուն խմբագրութիւնը ապսպրել Սահմանադրութեան յանձնաժողովոյն։ Իսկ խնդրոյս փափկութեանը պատճառաւ՝ նոյն հրահանգները Խ. երրորդ նիստին միայն կրցան ներկայանալու Ժողովոյս, որ անմիջապէս քննութիւնը յատուկ մասնաժողովի մը յանձնեց, ու երկու նիստ անցնելով, տպեալ օրինակները կրցաւ խրկելու Եռաշնորդներուն՝ Պատրիարքական շրջափռական նամակներով։

Երդէն աւելի մօտ դաւառներէն լուրեր սունուելու ցան որ ընտրութիւնները սկսեր են, բայց Մայրաքաղաքիս ընտրութեանց դժուարութիւններուն վրայ դատելով, դեռ բաւական ժամանակ համբերել հարկ է մինչև որ Բնդհանուր ժողովը տեսնէ Պաւառական երեսփոխանները։

4°. Ժողովս Անցի Պողոս վարդապետին դէմ եղած ծանր ամբաստանութեանց քննութիւնը խառն մասնաժողովի մը յանձնեց, բայց քանի մը նիստ անցնելով, յիշեալ Ա. արդապետը՝ փոխանակ ներկայանալու

Մասնաժողովին՝ փախաւ դատին վերջանալէն առաջ ,
 և Արօնական ժողովը արգիլեց զնա հոգեւոր Պաշտօն
 կատարելէ , մինչև որ զայ զինքը արդարացնէ :

Յիշեալ վարդապետին կրօնափոխութեան սպառ-
 նալեօք Տրապիզոնէն գրած մէկ նամակն առնուելով ,
 Արօնական ժողովոյն առաջարկութեամբը՝ Ժողովոյս
 Թ. երորդ նիստին անոր Պօլիս բերուելուն համար Ար-
 քունի հրամանագիր խնդրուեցաւ . և Ժ.Լ. երորդ
 նիստին , որ է 4 Յունվար , երկու ամիս պայմանա-
 ժամ տրուելով՝ դատապարտութեան սպառնալիք հը-
 րատարակուեցան : Միանգամայն Ա. եհախառ Սաթու-
 ղիկոսին գրուեցաւ եղելութիւնը , որպէս զի յիշեալ
 Ա. արդապետը կերպիւ մը Ապիսկոպոսութեան աս-
 տիճան ձեռք բերելու փորձ չընէ :

Յ. Ժողովոյս ներկայացաւ Սեբաստիոյ Եղգային
 գերեզմանատան խնդիրը , որ շատ հին վէճ մըն է այն
 տեղի Հայոց և Յունաց մէջ : Հոն բնակող մերա-
 զինք բազմաթիւ Արքունի հրովարտակներով ու հրա-
 մանադիրներով նոյն գերեզմանատան վրայ հաստատ և
 անժխտելի իրաւունք ունին : Բայց Յոյնք այն կողմե-
 րը նոր եկած ու սակաւաթիւ են : Հայոց թոյլտու-
 թեամբը իրենց ննջեցեալները մեր գերեզմանատան մէջ
 թաղած և դարձեալ Հայոց եղբայրսիրութեամբը հոն
 մեր մէկ մատուռը ձեռք բերած ըլլալին առիթ հա-
 մարելով , արտաքին պաշտպանութիւն ալ գտնելով ,
 Յոյները Մատրան տիրանալուն չեն բաւականացեր ու
 գերեզմանատան ալ ձեռք երկնցուցեր են : Բ. Պու-
 ոբն ալ առաջները խաղաղարար հոգւով որոշեր էր որ
 Մատուռը Յունաց և գերեզմանատունը Հայոց մը-
 նայ , և Մատուռը երթալու համար նեղ ճամբայ մը
 ձգուի շրջապատեալ : Հայք , Սայսերական հրամանին
 հնազանդելով , պատ մի քաշեր են . իսկ Յոյնք՝ անոր
 հակառակ՝ քանդեր են զայն , և գերեզմանատան տեղ-
 հականութեան դատը վարելու սկսեր են նորէն : Բ.
 Պուռը ասոր վրայ՝ միջին ճամբայ մը գտնել ուղեւով ,

որոշեր է որ գերեզմանատուներ անգործ մնայ բոլորովին , ու Հայոց և Յունաց զատ զատ նոր գերեզմանատան տեղ շնորհուի յԱրքունեաց : Այս որոշման ալ Հայք չեն համոզուեր , որովհետեւ նախ իրենց սեպհակա նութեան հաստատ իրաւունքը կը զոհուի , Բ. իրենց ննջեցելոց գերեզմաններուն վրայ հոգեւոր արարողութեանց արգելք կ'ըլլայ , և Պ. Յոյները օր մը նորէն անիկայ ձեռք ձգելու կը ջանան , անոր մէջ իրենց Մատրան գանուիլը իրաւունք ու զէնք առնելով :

Ահա այս վիճակի մէջ ներկայացաւ խնդիրս Քաղաքական Ժողովոյն , որ շատ նիստերու մէջ երկար խորհրդածութիւններ և թղթակցութիւններ ընելէն ետեւ՝ ազգայնոց ամենարդար իրաւունքէն հարկադրուեցաւ Բ. Վրան վերջին որոշման հակառակ , անոնց խնդիրը պաշտօնական կերպիւ ներկայացնելու արտաքին գործոց Տեսչութեան ասկէ մէկ ու կէս ամիս յառաջ :

6°. Ժողովս՝ այս առաջին նիստին առիթ ունեցաւ յատուկ շնորհակալութիւն մատուցանելու , ի գիմաց Ազգին , իւր անդամոց մէջէն Ազգասէր Միւրիճան Վսիլային , որ առատաձեռնութեամբ շնորհեց Ազգային հիւանդանոցին կէս մասաբա ջուր . որուն շատ Ժամանակէ հետէ խիստ կարօտ էին խղճալի պատրասարեալները :

ՆԻՍՏ Բ. 21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 4860.

Ա. Քաղական խորհուրդք: Բ. Սահմանադրութեան մասնաժողով. Գ. Հաստատութիւն Ժողովոց ըստ Սահմանադրութեան.

1°. Ժողովս՝ որոշեց Պատրիարքական հրամանագիր խրկել ամեն եկեղեցեաց Քարողիներուն , մայրաքաղաքիս Թաղական խորհուրդները կազմելու համար : Երկար և բազմադիմի վէճեր ծագեցան շատ Թաղերու Ժողովոցոց մէջ , որոնց ոմանք հին անսահմանադրական ընթացքին Սահմանադրականի փոխուելուն արգելք ըլլալու կ'աշխատէին :

2°. Քաղաքական ժողովն՝ շատ նիստերու մէջ՝ երկար ժամեր մտիկ քննելով վեճերը, և տեսնելով որ միւս Ազգային անօրէնութեանց արգելք կ'ըլլային, ժ.Ա. երրորդ նիստին Սահմանադրութեան Մասնաժողով մի կազմեց, որ թէ՛ Մայրաքաղաքիս թաղերէն և թէ՛ դաւառներէն ծագած և ծագելիք այսպիսի վեճերը քննել ու վերջացրնել Ազգային Սահմանադրութեան համաձայն և իրաւացի խնդրոց մտադրութեամբ: Բայց և այնպէս Մայրաքաղաքիս մէջ մինչև ցայսօր քանի մի թաղական խորհրդոց կազմութիւնը չէ կառարուած, որոց մէկ երկուքն ալ, անորոշ մնացած է բնակչաց զատ վարչութիւն ունենալու կամքին համար:

Այս առթիւ ժողովն շնորհակալութեամբ կը յիշատակէ, որ երկու երեւելի թաղերու խորհուրդները խաղաղութեամբ կազմուեցան՝ շնորհիւ Ազգասէր Գեորգ Պէյի Նշանման:

3°. Արօնական և Քաղաքական ժողովոց ըստ Սահմանադրութեան նորոշման անդամոց հաստատութիւնը, Բ. Դաւեն խնդրելու համար պետք եղած թաղերի խմբադրութիւնը ապսպրեց, և Դ. նիստին ներկայացուց արտաքին գործոց տեսչութեան: ժ.Ա. երրորդ նիստին, որ է 23 Նոյեմբեր, Այստերական հրամանագիրն առնուեցաւ, որով կրկին ժողովքս օրինաւորապէս հաստատուեցան, ըստ նոր Ազգային կանոնաց:

ՆԻՍՏ Դ. 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1860.

Ա. Նպաստահաւար եկեղեցականք. Բ. Շոգեշարժ ջաղացքի առաջարկութիւն:

1°. ժողովն՝ այս նիստին Աճպտերու եկեղեցւոյ պարտուց վճարման համար դրամական նպաստ ժողովելու Պատրիարքական Առնդակ խնդրուելուն վրայ՝ խորհելով, որ շատ անգամ այսպէս հաւաքուած գումարները նպատակին չեն հասնիր, երբեմն պետք եղածէն աւելի կը դումարուի և այլ ասոնց նման չարաչար կիրառութիւններ կարելի կամ հաւանական են, երբեմն ալ

հաւաքուած դրամը հաւաքողին անձնական և ճանապարհի ծախուց չի բաւեր, խորհելով միանգամայն որ դուրսէն եկողներն շատ անգամ եկեղեցականք են, և զացած տեղերնին Վրացի տարատաւարաններ չի գրտնելով, իրենց կարգին անվախ օթեւաններ բնակելու կը պարտաւորին, և որ աւելի ցաւալին է՝ իրենց ժողովուրդը երկար ժամանակ առանց Քահանայի և հետեւաբար հոգեւոր միութարութենէ զուրկ կը թողուն, որոշեց որ այսպիսի նպատակ հաւաքելու համար գաւառներէն թէ՛ եկեղեցականք թէ՛ աշխարհականք իրենց երկիրէն չելեն ասգիս անդին թափառելու: Այս որոշման վրայ Առաջնորդներուն գրուեցաւ, որ ասանկ ճամբորդութիւններն արգիլեն, և եթէ յիրաւի նպատակ կարօտ եկեղեցիներ գտնուին, ամեն պարագայիւք գրեն առ Արքեպիսկոպոս Վրացի վարչութեան, և այսուհետեւ այսպիսի ներդրութեանց առաջին առնելու համար՝ շինութեանց և նորոգութեանց ժամանակ Արքեպիսկոպոս Վրացի վարչութեան միտ դնեն:

2°. Այս նիստին՝ ոմանց ազգայնոց կողմէն առաջարկութիւն եղաւ, որ յօգուտ Հիւանդանոցի շոգեշարժ ջաղացք մի շինուի, Եւտի դուրէ Սուրբ Յակոբ եկեղեցւոյ կից Արքեպիսկոպոս Վրացի վրայ: Քաղաքական ժողովն, Տնտեսականին կարծիքն ալ առնելով, առաջարկութեան օգտակարութեանը համոզուեցաւ. բայց Արքեպիսկոպոսն այժմեան վիճակին նըկատմամբ, աւելի յաջող ժամանակի սպասել հարկ ըլլալը որոշեց:

ՆԻՍՏ Դ. 5 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. 1860:

Ա. Հիւանդանոցի գէյքինիք: Բ. Ախրը-գափուի հրկիգեայք:

1°. Քաղաքական ժողովն տեղեկացած ըլլալով, որ Արքեպիսկոպոսն Հիւանդանոցն Չանաքդալէի մօտ Այսփալէն շինելու մը ունի, որուն արդիւնքը քանի մի տարիներէ հետէ Հիւանդանոց չի հասնիր, այն տեղացի անձ մի գտնելով, Տնտեսական խորհրդոյ ձե-

աւմբ, անոր վարձու տուաւ յիշեալ Ազգային կալուածին երկու տարուան վայելումը, այն պայմանաւ որ բոլոր մշակութեան և դարմանի ծախքը վարձողին վրայ ըլլալով տարին իննական հօսանոց քառասուն աման ձէթ տայ Հիւանդանոցին, և անցեալ տարին երուն արդեանց ի՞նչ ըլլալն ալ քննելով՝ Ազգային վարչութեան իմացնէ :

2° Ժողովս որոշեց, որ յօգուտ Ազգին՝ գնոյ առնուի 3000 կանգուն տարածութեամբ գետին մի յիւրը—գաիւ, որոյ վրայ քանի մի տարիէ հետէ հըրկիգեալ Հայադգի աղքատներ պատասպարուած են, ու վարձուց կողմէն ներդրութիւն կը կրեն : Ուստի այն գետինը ձեռք բերելու համար պէտք եղած երեսուն հազար ղուրուշէն

3000 ղԶ. Ճանիկ Ամիրային կողակցէն կը տակեալ

3000 ղԶ. Մաքսուտ Ամիրայի կողակցէն կը տակեալ

7000 ղԶ. Միսաք Ամիրայի կողակցէն կ'տակեալ սենեկի մը դիզուած վարձքը

2500 ղԶ. Պատրիարքի ձեռօք բարեպաշտուն հի Տիկնոջմէ շնորհուած

ընդամենը 19500 ղԶ. պատրաստ ըլլալով, քննեալն ալ ոմանց ժողովականաց շնորհիւ պիտի գումարուէր, ու նոյն գետինը առնուէր :

Բայց ժողովոյս ԻՎ. երորդ նիստին՝ Պալեան Վարպետ Ամիրային կողմէն առաջարկուեցաւ, որ եթէ այն գետնին համար նշանակուած գումարը իրեն տըրուի, ինքը Իսկիւտար Իճատիէի կողմը ունեցած ընդարձակ գետնին վրայ յիշեալ հրկիգեալները պատասպարելու բաւական տուներ պիտի շինէ, ու ձրի նստեցընէ միայն թէ եկեղեցիին տարեկան փոքրիկ հողի վարձք վճարեն, ուստի գործը կախ մնաց* :

*Տեղեկագիրս Ընդհանուր ժողովոյ առջև կարդացուած

ՆԻՍՏ Ե. 12 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ. 1860:

Ա. Կրօնական ժողովն ու Մեղուն: Բ. Մինրան Պեյ Տիւգեան:

1°. Քաղաքական ժողովոյս բողոք եղաւ Արօնականին կողմէն Ազգային լրագրաց դէմ: Արագրապետները հետեւեալ նիստին հրաւիրուելով, իրենց առաջարկուեցաւ, որ Ազգին և վարչութեան վերաբերեալ խնդրոց վրայ առած տեղեկութիւննին հրատարակելէն առաջ՝ անգամ մի Պատրիարքարանէն ստուգեն, որպէս զի անգիտութեամբ կամ դիտմամբ իրենց տրուած սխալ լուրերը գաթա՛ղութեան առիթ չըլլան, և միանգամայն հասարակութեան համարումը Ազգային վարչութեան վրայէն չի պակսի, որ Ազգին գործերը դէպ ՚ի յաջողութիւն ընթանան:

Այս մասին՝ Քաղաքական ժողովս լրագրապետաց յայտնեց, որ իրենց ազատութեանը արգելք ըլլալ չուզեր. միանգամայն իւր անկեղծութիւնը ցուցնելու համար՝ իմացուց որ (եթէ խոհեմութեան սահմանէն դուրս չըլլեն) իւր ատենագրութեանց տուժմանները իրենց համար բաց կը թողու Ռիւսնատան մէջ: Այս առաջարկութեան ոմանք հաճեցան, և ոմանք լուաւ դոյն համարեցին իրենց հաւնած ազդիւրներէն տեղեկութիւն ստանալ, ու ետքէն ուղղել, եթէ սխալ ըլլայ:

Ժողովոյս ԺԵ. երրորդ նիստին՝ Արօնական ժողովը բողոքեց Մեղունի մէկ յօդուածին դէմ, որով Անցի Պօլոս վարդապետը կարգէն լուծելու վճիռ կուտար յիշեալ Հանդէսը, ու ասով Արօնական ժողովոյն իրաւասիրութեանը դէմ կը մեղանչէր. ուստի խառն ժողովով առաջարկուեցաւ յիշեալ Հանդէսին խմբագրին, որ յետս կոչուի ընէ, ինչպէս որ այն ալ ետքէն

Ժամանակը՝ Քաղաքական ժողովոյ Անդամներէն Միրիճան Ամիրան և Նազուպ Էֆէնտին յայտնեցին, որ նախընթաց օրը, որ է վերջին նիստէն երեք օր ետքը Նարապետ Ամիրային առաջարկութիւնը ետ մնացած ըլլալով, Ժողովոյն առաջին որոշման համաձայն՝ Ախրիգաբուլի գետինը գնուելու է:

խոհեմութեամբ ըրաւ :

2°. Միհրան Պէյ Տիւղեան գրով խնդրեց Արբազան Պատրիարքէն որ Պառլամէնտէի Ազգային գերեզմանատան մէջ իւր գերդաստանին յատկացած թաղին կից կտոր մը տեղ տրուի իրեն , գինը վճարել խոստանալով : Այն թաղին բնորութեանց առիթով պատահած երկպառակութեանը համար՝ խնդիրը ետ մնալով , ժողովս իւր ԺԱ. երրորդ նիստին որոշեց , որ խնդրուած տեղը շնորհուի ՚ի պատիւ յիշեալ Անձին և իւր Ազգական գերդաստանին . բայց իբր նուէր առանց ո՛ր և է փոխարինի , և տեղւոյն Թաղական խորհրդոյն կարծիքն ալ առնելով , ԻՄ. երրորդ նիստին՝ վերջին որոշում ըրաւ , ու ԻՊ. ին՝ գործադրութեան հրաման տուաւ յատուկ պայմաններով :

ՆԻՍՏ Զ. 49 ՀՈՒՅԵՄԲԵՐ. 1860.

Ա. Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւն :

1°. Ժողովս այս նիստին՝ հաստատեց Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը , որ Տնտեսական խորհրդոյ տեղեկագրով առաջարկուած է : Ուրիշ նիստի մը՝ ընդունեց նոյն հոգաբարձութեան առաջարկութիւնը , ՚ի մասին ինչ ինչ բարեկարգութեանց Հիւանդանոցի , ըստ Սահմանադրութեան . և ԻՄ. երրորդ նիստին , ըստ խնդրոյ հոգաբարձութեան , Թաղական խորհուրդներուն ծանուցագիր խրկեց , որ Հիւանդանոց տղայք ընդունելու առաջարկութիւն չընեն , մինչև որ նոր կարգադրութիւններ ըլլան . քանզի արդէն որք և անտէրունչ տղայոց թիւը 200ը անցած էր , ու անկէ աւելի պատսպարելու բաւական տեղ չէր մնացած :

ՆԻՍՏ Թ. 41 ՆՈՅԵՄԲԵՐ. 1860 .

Ա. Երուսաղէմայ խնդիր :

Քաղաքական Ժողովս Րնդհանուր Ժողովոյ՝ Նոյեմբերի 4ին տուած որոշմանը համաձայն՝ Արուստղէմի Պատրիարքին գրեց 600,000 դրշ. փոխառութիւն խնդի-

ըր • Ժ.Օ. երորդ նիստին , որ է 30 դեկտեմբեր , պա-
տասխան ստացաւ , որով յիշեալ զուամարը պահեսցը-
նել և մինչև Օտտիկ սպասել կը խնդրէր Պատրի-
արքը • Հետեւեալ նիստին , 4 Յունվար , կրկին պա-
տասխաններ առնուեցաւ նոյն մօտք , ձեռամբ Սէր-
Ալիէն Լիֆէնտիի , որ այս առթիւ ժողովոյս նկարագ-
րեց Երուսաղէմայ վարչութեան և միաբանութեան
վեճակը ՚ի տիրութիւն լսողաց • Մինչդեռ Քաղա-
քական ժողովս կը պատրաստուէր Պատրիարքին հա-
կըյրներու որ ինքը չունի իշխանութիւն Ընդհանուր
Ժողովոյն որոշումը փոխելու , Ժ.Բ. երորդ նիստին ,
որ է 11 Յունվար , անոր յանկարծամահ ըլլալը լսեց •
Նոյն օրը՝ հարիւրորդ դատեց նշանաւոր Երքեպիսկո-
պոս մը , իբր առ ժամանակեայ նախագահ , խրկել յԵ-
րուսաղէմ , երկու աշխարհական քննիչի հետ •

Հետեւեալ նիստին , 13 Յունվար • Սէր-Ալիէն
էֆէնտիին ըրած Երուսաղէմայ նկարագրութիւնը նո-
րէն մօտի ընելով , ժողովը երկու օր առաջ տուած ո-
րոշումը հաստատեց , ու յիշեալ Լիթուոյն Ալարչու-
թեան և Միաբանութեան համար կանոնադրութեան
հիմնագիր մը և Երուսաղէմ խրկուելիք քննիչներուն
համար հրահանգներ պատրաստելու յանձնաժողով մը
կազմեց • Հետեւեալ երկու նիստերուն Արօնական Ժո-
ղովոյ հետ քննեց պատրաստուած կանոնադրութիւնը ,
և Յանձնաժողովին մէջ՝ հաւասար թուով Լիկեղեցա-
կաններ ալ նշանակել տուաւ • Փետրվար 3ին՝ ուղ-
ղակի զիրեր առաւ միաբանութենէն Պատրիարքի
մեռնելուն և Լազ լուսարարի Պատրիարք ընտրուե-
լուն վրայ • Փետրվար 10ին՝ նոր զիր առաւ , որով
Միաբանութիւնը Լազ լուսարարին ալ մահը կը
ծանուցանէր , Լիզային Սահմանադրութեան Էկզիկու-
թան Բարեկարգել Կոմիտեան , և Սահմանադրութեան
կը Թողուր միաբաններէն մէկը իրենց Պատրիարք ընտ-
րել • Ժողովը՝ Պատրիարքի ընտրութիւնը Սահմա-
նադրութեան համաձայն ընելու համար՝ ետ ձգելով ,

նոյն նիստին՝ խառն ժողովով որոշեց նորէն Արուսա-
ղէմ իբր առ ժամանակեայ նախագահ խրկել նշանաւոր
Ապիսկոպոս մը, որուն ընտրութեանը համար Բնդ-
հանուր ժողով հրաւիրել հարկ եղաւ։ Փետրվար 17ին՝
խառն ժողովը ստորագրեց պատրաստուած կանոնադր-
ութիւնը, զոր Բնդհանուր ժողովը նոյն օրը հաս-
տատեց։ Փետրվար 24ին և Մարտի 3ին երկու նիս-
տերուն մէջ՝ Քաղաքական ժողովս Բնդհանուր ժողո-
վոյ զիւանին նաժապը կարդաց, որ կը հրաւիրէր զեւթն
պէտք եղած ապահովութեան միջոցները անմիջապէս
ի գործ դնելու, որպէս զի հաստատուած կանոնադր-
ութիւնը կէտ առ կէտ գործադրուի միաբանութեան
մէջ, յիշեցնելով միանգամայն թէ առ մասին ժողովս
պատասխանատու է առ Ազգն, և թէ ՚ի հակառակ
ելս, Ազգային երեսփոխանութիւնը բողոքելու իրա-
ւունք կունենայ։ Քաղաքական ժողովը իւր Մար-
տի 3ի նիստին յայտնեց, որ այս ծանր խնդրոյս վրայ
ինն նիստերուն մէջ երկար խորհրդածութիւններով ը-
րած որոշումը (որ միակ ապահովութիւն էր փափաք-
ուած բարեկարգութեանը) Բնդհանուր ժողովոյ կող-
մէն չընդունուելէն ետեւ այնպիսի պատասխանատու-
թեան ներքեւ չի կրնար իյնալ։ քանզի իրեն ուրիշ մի-
ջոց չէր մնացած, քան թէ հաստատեալ կանոնադրու-
թիւնը տպել տարով վաւերացեալ օրինակները յատուկ
Պատրիարքական նամակաւ խրկել առ միաբանութիւնն
Արուսաղէմի միայն Աստուծոյ և խղճի յանձն առնե-
լով գործադրութեան հոգը՝ ՚ի փառս և յօգուտ Ազգին։

ՆԻՍՏ Ժ. 48 ՆՈՅՆՄԲԵՐ 4860:

Ա. Պատուանշան Պատրիարքի։ Բ. Նուեր Գեորգ պէյի Ե-
րամեան։ Դ. Կնիք տեսուչ խորհրդոց։

1° Ժողովս ՚ի զիմաց Ազգին շնորհակալութեան
նամակ գրեց առ Բ. Դուռն Արքաւան Պատրիարքի
շնորհուած Ա. կարգի Մեծիօրիյէ պատուանշանին
համար, և երևելի ժողովականաց ձեռօք խրկեց։

2⁰. Եւմանապէս ՚ի դիմաց Ազգին շնորհակալութիւն յայտնեց Ազգասէր Ղազար Գեղի Երամեան որ ձիերով հանդերձ ֆալշ մը շնորհեց Ազգ . Պատրիարքարանիս :

3⁰. Ժողովը որոշեց , որ Ազգային տեսուչ խորհրդոց կնիքները ամենն ալ միակերպ ըլլան և ըստ այնմ գործադրութիւնը Տնտեսական խորհրդին յանձնեց :

ՆԻՍՏ ԺԱ. 25 ՆՈՅՆՄԲԵՐ 1860:

Ա. Խառն մասնաժողով: Բ. Խնամակալ տիկնայց ընկերութիւն. Գ. Գատը գիւղի խուցի Ե. Դպրոցի հաշիւ. Դ. Պըրուսայի Առաջնորդութիւն :

1⁰. Ժողովս՝ մասնաւոր գործոց շատութեան ընդհանուր գործոց ետ մնալը տեսնելով , հարկաւոր դատեց յանձնել զանոնք խառն Մասնաժողովն մը , զոր կազմեց Ազգային Ժողովներէն և խորհուրդներէն մէկ մէկ անդամ առնելով :

2⁰. Ազգային հիւանդանոցին այցելութեան և նըպաստ ընելու նպատակաւ կազմուած բարեպաշտուհեաց Խնամակալ ընկերութեան ազգովին շնորհակալութիւն մատուցանելու համար Ս. Պատրիարքի կողմէն նամակ գրել որոշուեցաւ :

3⁰. Գատը գիւղի Եկեղեցւոյ պատերուն , խուցին և դպրոցին շինութեան ծախուց հաշիւները քննելու համար յանձնաժողով մը կազմեց . Յիշեալ շինութիւններն , 1857ին , վեց Ազգասէր անձինք յանձնառու եղած էին յատուկ պայմանադրութեամբ : Ժողովս իւր ԻԲ . երորդ նիստին՝ որոշեց , որ խնդիրը յանձնաժողովին կանոնաւոր յայտագրովը՝ Այնտեղեան խորհրդոյն ընտրութեանը յանձնէ հին պայմանադրին հետ . և նոր կարծիքը առնէ ըստ Սահմանադրութեան :

4⁰. Բաղաքական Ժողովս Արօնականէն իմացաւ , որ Ղազար Սրբազանը չուզեր Առաջնորդութեան երթալ Պրուսա և ոչ ուրիշ տեղ , հետեւեալ նիստին և

ԺԴ. երորդին՝ դարձեալ խորհեցաւ խնդրոյս վրայ, և ԻԲ. երորդ նիստին որոշեց որ ըստ Սահմանադրութեան ուրիշ Ըռաջնորդ կարգուի այն վիճակը որ շատոնց երեսի վրայ մնացած էր: Ըյս որոշումը Արժանահան Ժողովոյ տեղեկագրին և Ս. Եհափառ Աթուղի կոսէն եկած հրամանագրին համաձայն տրուեցաւ:

ՆԻՍՏ ԺԲ. 2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1860.

Ա. Կտակաց հոգաբարձութիւն: Բ. Բողոք առ Վ. Կարուհիկոսն. Գ. Ամասիոյ եւ Մարգուանու խնդիր: Գ. Առաջնորդաց խնդիր:

1°. Ժողովս հաստատեց կտակաց հոգաբարձութիւնը, զոր Տնտեսական խորհուրդը կազմած էր ըստ Սահմանադրութեան, և յատուկ ժողովարան նշանակել տուաւ: Ա. երջին նիստին ալ՝ յիշեալ հոգաբարձութեան կողմէն կտակաց կանոնադրութիւն մը ներկայանալով, կանոնաց քննութեան յանձնաժողովոյն խրկուեցաւ:

2°. Ժողովս լսեց որ Ս. Աթուղիկոսը, առանց գիտութեան Ս. Պօլսոյ Աեդրոնական վարչութեան, Տաճկաստանի զաւառներէն չորս Ըռաջնորդ Լջմիաճին հրաւիրեր է Եպիսկոպոս ձեռնադրելու համար, որն որ ասկէ 40 տարի առաջ Լիբնեմ Աթուղիկոսի օրով հաստատուած և մինչև հիմաց անխախտ պահուած յարաբերութեանց հակառակ և Ըղդային Սահմանադրութեան անհամաձայն էր, ուստի խառն ժողովով որոշուեցաւ բողոք ընել առ նորին Ս. Եհափառութիւնն, և ԺԴ. երորդ նիստին՝ այն մտօք նամակ մը խմբագրուելով կնքուեցաւ: Միանգամայն Ըռաջնորդներուն զրուեցաւ, որ այսուհետև կանոնաւոր ընթացքէն չի խտտրին այսպիսի զիպուածներու մէջ:

3°. Ըմասիոյ և Մարգուանու Հայ Ժողովուրդէն 200 հոգիի չափ անձինք Տէրութեան ծանրաբեռն տուրքերէն իբր թէ ազատելու համար՝ յուսահատութեամբ Աթուղիկութեան խօսք տուած էին, Պապա-

կան Արդապետաց հրապուրիչ խոստմանց խաբուկով: Քաղաքական ժողովս իսկոյն այս գծադրութեան առաջքը առնելու աշխատեցաւ, աղիւս Կիւնդներ բանեցնելով Ռ. Դրան մօտ, և հրամանագիրներ ստանալով յիշեալ ժողովրդեան իրաւացի խնդրանաց համաձայն:

4°. Տեղւոյն Առաջնորդը այս գործոյս մէջ անկողթ կեցած ըլլալուն, և եղելութեան վրայօք Ազգային վարչութեան տեղեկութիւն անգամ տուած չըլլալուն, ժողովս՝ իւր ժ.Ի. երորդ նիստին՝ Արձականին հետ խորհրդակցելով, խառն մասնաժողով մը կազմեց, որ բոլոր Առաջնորդներուն համար հրահանգներ պատրաստէ: Եւ որովհետեւ Քաղաքական ժողովը հետզհետէ փորձով կը տեսներ, որ դաւառաբնակ ազգայնոց կողմէն եկած աղերսագիրներուն մէջ՝ եղելութիւնները չափազանցութեամբ կը պատմուին, որով Ազգային վարչութեան և Ռ. Դրան մէջ եղած յարաբերութեանց վնաս կրնայ պատճառիլ, որոշեց որ (մինչև խառն մասնաժողովին հրահանգները պատրաստուիլը) անմիջապէս Առաջնորդներուն յատուկ նամակներ գրուին, որ միշտ իրենց գրութիւններուն մէջ՝ եղելութեանց ճիշդ պատմութիւնը ընեն, որպէս զի չափազանցութեամբ իրաւունքնին վտանգի մէջ չե ձգեն:

ՆՈՒՏ ԺԳ. 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1860.

Ա. Հին պարտուց մասնաժողով: Բ. Ազգային տոբք:
Գ. Աշոտեան Ընկերութիւն:

1°. Ժողովս՝ իւր մէջէն նաև Ալմուկան և Տընտեսական խորհուրդներէն՝ մասնաժողով մը կազմեց, հին պարտուց հաշիւները քննելու և ստուգելու, և անոնց վճարման յատկացեալ նուէրները ընդունելու համար, և որոշեց, որ մինչև 1860 Պեկտեմբերի վերջը եղած Ազգային ծախքն ալ հին պարտուց կարգը անցնի: Նուէրները հաւաքելու մասին Սիրիճան Ամիրային ազգասիրական ջանից համար՝ ժողովս իւր

ԻՎ. Երորդ նիստին՝ յատուկ շնորհակալութիւն յայտնեց, և ԻՂ. Երորդ նիստին՝ որոշեց, որ յիշեալ մասնաժողովը՝ նախագահութեամբ Միրիճան Լմիրայի մնայուն ըլլայ, մինչև հին պարտուց հաշիւներուն կատարելապէս գոցուիլը :

2°. Որոշեց որ ներկայ 1861 տարւոյս ազգային տուրքին բաշխման ցուցակները պատրաստուին ըստ Սահմանադրութեան, և անդորրադիրները Եւմետեան խորհրդոյ կնքով կնքուին :

3°. Ժողովն ուսումնական խորհրդոյ կարծիքը առնելէն ետև, իւր ԺԼ. նիստին՝ հաստատեց Եշտեան ընկերութիւնը, որ Եէնի գալիու Եղջկանց դպրոց բանալու գովելէ նպատակաւ կազմուած է :

ՆԻՍՏ ԺԵ. 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1860.

Ա. Ժառանգաւորաց դպրոց:

Սրբազան Պատրիարքը իւր հովանաւորութենէն ելլէ մայրաքաղաքիս մէջ Ժառանգաւորաց դպրոց մը հաստատելու կամքը յայտնեց Ժողովոյս, որ շնորհակալութեամբ իւր օգնութիւնը խոստանալով քաջալերութիւն տուաւ : ԺԺ. նիստին՝ ժողովոյս իմացուց Սրբազանը, որ առ այժմ Ս. Եկեղեցւոյ մէջ Ուսումնարանը որ հիմայ դատարկ է, յարմար կը դատէ Ժառանգաւորաց դպրոցին, որուն հաւանութիւն տրուելով, Պատրիարքին կողմէն ներկայացած քտորագրութեան ցուցակին մէջ ներկայ ժողովականք նոյն նիստին 20,000 ղուրուշի չափ տարեկան նպաստ խոստացան գրով : Քանի մը նիստ անցնելով Պատրիարքը յայտնեց ժողովոյս, որ Պալեան Վարապետ Լմիրայի՝ պատրաստ դրամական նպաստի տեղ՝ Եալօլայի կալուածոց արդիւնքը առ այժմ այս Ժառանգաւորաց դպրոցին գործածելու թոյլտուութիւն ըրեր է, մինչև որ իւր առաջադրեալ մեծ դպրոցը հաստատէ :

ՆԻՍՏ ԺԶ. 30 ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 1860:

Տիվանի Զապրիյէյի անդամութեան խնդիր:

Այս խնդրոյս վրայ երկու նիստ յառաջ երկար խօսակցութիւններ ըլլալէն ետքը՝, ատենագրութեան մէջ յիշատակուած չըլլալուն համար՝ նոյն նիստին ներկայ չի գտնուող ժողովականի մը կողմէն բողոք եղաւ, և ուրոշուեցաւ որ միշտ ժողովոյ մէջ եղած խօսքերը անխափան արձանագրուին: Ժողովոյս ԺԹ. երորդ նիստին՝ Բ. Դոնէն հրամանագիր եկաւ որ ժողովը յիշեալ պաշտօնին յարսարագոյն դատած անձը նշանակէ, ընտրելով զայն երկուց անձանց մէջէն, որոց մէկուն համար յառաջագոյն Պատրիարքը յանձնարարութիւն գրած էր առ Բ. Դուռն, և միւսին համար ուրիշ կողմէ խնդիր եղած էր: Ժողովս այսպէս իրեն ջուշուած մարդոցմէ ընտրելը այս մասին իւր ազատ կամայքը արգելք ըլլալը յայտնելով, ուրիշ անգամի համար օրինակ չի բռնուիլը որոշելէն ետքը՝ զաղտնի քուէարկութեամբ երկու առաջարկելոց մէկը ընտրեց, և երկու նիստ ետքը ընտրութեան արդիւնքը իմացուց Բ. Դրան հրամանագրին պատասխանելով: Իսկ ետքէն յանալնկալս իմացաւ, որ Բ. Դուռն միւս անձն է նշանակեր յիշեալ պաշտօնին:

ՆԻՍՏ ԺԷ. 4 ՅՈՒՆՎԱՐ 1861.]

Ա. Առաջնորդներուն դիւանական տուրքը, Բ. Թաղական կնիք. Գ. Միւթկվէլիութիւն.

1°. Ժողովս որոշեց, որ Առաջնորդներէն և վիճակներէն Պատրիարքարանի դիւանին համար առնուած տարեկան տուրքը՝ ներկայ 1861 տարիէն սկսելով, Քրիստոսի Թուականաւ առնուի, փոխանակ Տաճկական Թուականի, ինչպէս որ կըլլար մինչև ցարդ, և այս մտօք ամեն տեղ ծանուցագիր խրկուեցաւ:

2°. Մայրաքաղաքիս բոլոր Թաղական խորհուրդներուն կնիքը միակերպ ըլլալը որոշուելով, Տնտեսական

խորհրդոյն յանձնուեցաւ , որ պէտք եղած թուով կը նիքներ շինել տայ , և Թաղական խորհուրդներուն բաժնէ , ծախքը անոնցմէ առնելով :

3°. Միւթէվէլիութիւնը ըստ Սահմանադրութեան վերցած ըլլալով՝ որոշուեցաւ , որ ազգային հաստատութեանց փութերուն կալուածագիրերը , Թաղական խորհրդոց տեղեկագրով , Տնտեսական խորհրդոյն խրկուին , և անոր միջնորդութեամբ՝ Պատրիարքի կրն քով կնքուին :

ՆԻՍՏ ԺԹ. 15 ՅՈՒՆՎԱՐ 1864.

Ա. Պանդուխտ Եկեղեցականք: Բ. Եկեղեցեաց քապախք:

1°. Ժողովս խնդրեց Ա. Պատրիարքէն , որ Արօնական Ժողովը խնամք տանի ժամ յառաջ իրենց երկիրը խաւրելու այն պանդուխտ եկեղեցականները , որ Պօլսոյ մէջ յատուկ պաշտօն չունին , ու շուկաները և խաները կը բնակին :

2°. Վանապէս խնդրեց , որ Եկեղեցեաց մէջ երկարաշար Թապալներ պորտաքնելու անվայել սովորութեան դէմքանի մը տարի յառաջ եղած Քաղաքական Ժողովոյ մէկ որոշումը քննելով , վայելուչ անօրէնութիւն մը ընէ Արօնական Ժողովը :

ՆԻՍՏ ԻԱ. 27 ՅՈՒՆՎԱՐ 1864.

Պալեան կտակ Ժառանգաւորաց:

Քաղաքական Ժողովոյս Պալեան Արապետ Եմիրային կողմէն պայմանագիր մը ներկայացաւ , որով յիշեալ Եմիրայն ազգային Արչութեան յանձնել կը խոստանայր Եպօվայի կալուածները , որոց արդիւնքը իւր առաջադրեալ Ժառանգաւորաց դպրոցին մատակարարութեանը պիտի դորձածուի յատուկ կրօնաւոր : Ժողովս կը տակը տեսած չքլլալով և առաջադրեալ դպրոցը ինչպէս ըլլալէք չի գիտնալով , նոյն նիստին չի կնքեց պայմանագիրը :

Իսկ հետեւեալ նիստին՝ կնքելով որոշեց , որ երբ

փոխադարձ կնքեալ պայմանագիրը ստանայ կտակարար
Լմիրայէն շնորհակալութեան նամակ գրէ : Ժողովը
ԻԳ. նիստին՝ ընկալաւ պայմանագիրը և կալուածադը-
րոց օրինակները . հետեւեալ նիստին՝ որոշեց երկու գոր-
ծակալ խորհել հոգերը քննելու և արդիւնաւորելու , և
գործակալաց մէկը նշանակելով , երկրորդին ընտրուի-
ն ալ Տնտեսական խորհրդոյն յանձնեց : Ժողովոյս ԻԵ.
երորդ նիստին՝ առաջարկուեցաւ 'ի դիմաց կտակարա-
րին , որ Արմաշու վանքին յանձնուի նոյն կալուածոց
վերատեսչութիւնն ու խնամատարութիւնը . Տնտե-
սական խորհուրդն ալ յայտնեց թէ առ այժմ 20,000
ղուրուշի չափ ծախք կը հարկաւորի , որն որ Ազգային
անտուկին այժմեան կարողութենէն վեր դատուեցաւ .
ուստի Ժողովոյս ԻԼ. երորդ նիստին՝ ըստ կամաց կը-
տակարարին , որոշուեցաւ , որ առ այժմ յիշեալ կալ-
ուածոց հոգատարութիւնը Արմաշու Վանուց Ստե-
փան Եպիսկոպոսին՝ յանձնուի , մինչև որ Ազգային
անտուկին վիճակը ներքէ ժողովոյս՝ յատուկ գործակալ-
ներ նշանակելու :

ՆԻՍՏ ԻԲ. 5 ՓԵՏՐՎԱՐ 1861.

Ա. Ոստանական հիմնագիր: Բ. Իսկիւտարու գերեզմա-
նատուն:

1. Ժողովոյս ներկայացաւ Ուսումնական խոր-
հրդոյն Ազգային դատարարակութեան վերաբերեալ
հիմնագիրը , և որոշուեցաւ որ առաջարկութեան
ձեւով հրատարակուի լրագրաց մէջ :

2. Ժողովէս խնդրուեցաւ 'ի դիմաց ոմանց բա-
րեպաշտ Ազգայնոց , որ Իւսկիւտարու Ազգային գե-
րեզմանատան բոլորտիքը պատ քաշելու հրաման տրուի ,
իրենք յանձնառու ըլլալով շինութեան ծախուց : Հե-
տեւեալ նիստին՝ այն տեղի թաղական խորհուրդներուն
կարծիքն ալ առնուելով , հաճութիւն տրուեցաւ ա-
ռաջարկութեանս , այն պայմանաւ , որ խնդիրը ընդ-
ները նախ պէտք եղած 60,000 զուրուշը Ազգային վար-

չութեան ձեռքը յանձնեն , ու անկէ ետեւ շինութեան հրաման խնդրուի Ռ. Պաւնէն :

ՆԻՍՏ ԻԳ. 10 ՓԵՏՐՎԱՐ 1861:

Միխրաբներու իմուխապեր:

Ժողովս տեղեկացած ըլլալով որ Թաղերուն Սէփարեբը անգիտութեամբ կամ գիտութեամբ սխալ էջեր խաչերէն կուտան՝ ի վկայութիւն հպատակութեան կամ ճանապարհորդութեան և Պատրիարքարանն ալ զանոնք կը վաւերացնէ , և խորհելով որ այս կերպիւ ազգային վարչութիւնը պատասխանատուութեան ներքեւ կ'իյնայ, որոշեց որ Սէփարեբն տաճկերէն էջերէն ընէ հետ Թաղական խորհուրդներէն ալ հայերէն կանոնաւոր վկայագիր առնուի , ու Պատրիարքարանի գլխաւորական մէջ պահուի : Ըստ այնմ Թաղականաց ծառայագիրը գրուեցաւ :

ՆԻՍՏ ԻԳ. 17 ՓԵՏՐՎԱՐ 1861:

Ներքին կանոնք ժողովոց եւ խորհրդոց:

Քաղաքական Ժողովս որոշեց , որ Ազգային Ժողովներուն և խորհուրդներուն ներքին կանոններն ուղուին , ու վերջին ընդհանուր Ժողովով հաստատուած կանոնաց քննութեան յանձնարարութիւն խրկուին , և ըստ այնմ ծառայագիրը խրկուեցաւ ամենուն : Ժողովոյն ԻՐ. եւ որդի նիստին՝ Պատաստանական և Բերայի Թաղական խորհուրդներուն ներքին կանոններն եկած ըլլալով , Քաղաքականին տպեալ կանոնաց հետ յիշեալ յանձնարարութիւն խրկուեցան :

ՆԻՍՏ ԻԵ. 24 ՓԵՏՐՎԱՐ 1861:

Կիրիտի Եկեղեցւոյ տուն:

Ժողովս Արիտէն գիր առաւ , որով ազգայինք կը դանդաթին թէ այն տեղեւ Եկեղեցւոյն ստակովը Սեփարեբի տաղայի ձեռքը առնուած տան մը կալուածագիրերը ձեռքերնին չըլլալուն համար , Յոյն նոյն տան վրայ պահանջմունք կը յարուցանեն : Ժողովս գոհա-

համար՝ Լպրիի 4ին երեքշաբթի օր : Ժողովս իւր փա-
րաքը յայտնեց , որ յիշեալ խորհուրդները չն լուծուե-
լին մինչև միւս Սահմանադրական տարեգլուխ , քանզի
ուշ կազմուած ըլլալով , բաւական ժամանակ չունե-
ցան ձեռնարկուած տնօրէնութեանց գործադրու-
թեանն ալ զբաղելու :

ՆՈՍ ԻՐ. 24 ՄԱՐՏ 1861.

Ա. Մարաշու խնդիր: Բ. Պանտրմայի առաջնորդ. Գ. Յայ-
տագիր ելմտական խորհրդոյ:

1°. Մարաշէն գիրեր առնուեցան , որովք կ'իմաց-
ուի թէ Օւէյթունի Հայք հարստահարութեանց չի
գիմանալով , զինուք գիմադրութիւն ըրեր են զերենք
հարստահարողներուն . Ժողովս գիրեր խրկել տուաւ
տեղւոյն կառավարութեան , որ Հայոց պաշտպանու-
թիւն ընէ , և ազգայնոց՝ որ հնազանդութիւն ընեն :
Միանգամայն Սրբազանը անձամբ զնաց բարեխօսու-
թեան՝ առ արտաքին գործոց տեսուչն :

2°. Պանտրմացի Հայք քանի մը տեղացիներէ
դժգոհ ըլլախուն՝ մէջերնին երկպառակութիւն ծագե-
ր է : Խորհելով որ եթէ տեղւոյն Մռաջնորդն ալ հոն
երթայ , երկպառակութիւնը աւելի պիտի սաստի-
նայ , որոշուեցաւ որ Սրօնական Ժողովը առ ժամա-
նակեայ կերպիւ ուրիշ Արդապետ մը խրկէ Պան-
տրմա որ Սահմանադրութեան համեմատ գործերը
կարգադրելով՝ երկպառակութիւնը դադրեցնէ :

3°. Ելմտական խորհուրդը Սահմանադրական տա-
րեգլխի յայտադիր ներկայացուց Ժողովոյս , որ Լզդա-
յին ելլմտից վրայօք տրուած կարեւոր տեղեկութեանց
համար գովութեամբ իւր շնորհակալութիւնը յայտնեց
խորհրդին : Ժողովս որոշեց որ յիշեալ յայտադրին մէջ
առաջարկուած նոր տարւոյս 400,000 ղուրուշ Լզդային
տուրքին բաշխման կերպը Րնդհանուր Ժողովոյն ներ-
կայանայ վրան հաստատութեան : Միանգամայն որո-
շեց որ նոյն յայտադիրը տպուի ինչ ինչ փոփոխու-

Թեամբ և Ազգային Արեւիտիւններուն բաժնուի
Րնդհանուր Ժողովոյ գումարմանէն առաջ :

ՆԻՍՏ ԻԹ. ՆԻ ՎԵՐՋԻՆ. 51 ՄԱՐՏ. 1864.

Յայտագիրք տեսուչ խորհրդոց :

Ժողովոյս ներկայացան Ղատաստանական, Ուսումնական և Տնտեսական խորհրդոց՝ նաև Ազգային Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան յայտագիրները : Այլ երջնոյն մէջ խնայողութեան և բարեկարգութեան մասին խիստ զոհացուցիչ տեղեկութիւններ դատուելուն՝ Ժողովս մեծ շնորհակալութիւն յայտնեց թէ՛ Տնտեսական խորհրդոյն և թէ՛ Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան և որոշեց որ ասոնց յայտագիրներն ալ անմիջապէս տպուին և Րնդհանուր Ժողովոյ գումարմանէն առաջ՝ Ազգային Արեւիտիւններուն բաժնուին :

Ահա՛ Քաղաքական Ժողովոյս Այլ եղամեայ վարչութեան շրջանին մէջ ձեռնարկած գլխաւոր գործողութեանց պատմութիւնը : Գոր Րնդհանուր Ժողովոյդ արդարադատ քննութեանը կը յանձնէ՝ Տեսուչ խորհուրդներուն աշխատանաց արդիւնքովը մէկտեղ, որ արդէն խրաքանչիւրին յայտադիրներէն ծանօթ է Ազգային Արեւիտիւնութեան :

Յիշեալ գործողութեանց մեծ մասը դեռ կիսկատար է, և նախապատրաստութիւն պէտք է համարուիլ, քանզի անոնց կարեւորութեան նկատմամբ վերջաւորութիւննին ժամանակի կարօտ է : Բայց և այնպէս կը յուսամք, որ քիչ ժամանակէն՝ անոնց արդիւնքն ալ վախճանը հետզհետէ Ազգիս ցուցնելու պիտի յաջողէ մեզ յաջորդող Քաղաքական Ժողովը, որ ազատ է Ազգային վարչութեան ճիւղերը կազմելու ժամակորոյս նախապատրաստութեանց ղեւոյմունքէն : մանաւանդ՝ եթէ արդէն կազմուած Տեսուչ խորհուրդները, հոգաբարձութիւնները և մասնաժողովները չիլուծելով : անոնց պահած անդամներուն թիւը լրացնելու հոգ տանի :

Քաղաքական ժողովս՝ իւր վերջաբանութիւնը ընելէն առաջ՝ Սահմանադրութեան ազգօգուտ պտուղները աւելի զգալի կերպիւ ցուցնելու համար, քանի մի խօսք ըսելու կը պարտաւորի Տեսուչ խորհրդոց յայտագիրներուն վրայ:

Նախ՝ կ'սկսի համառօտել Ուսումնական և Վաստաստանական խորհրդոց յայտագիրները, որոնք փոքր ինչ ուշ հասած ըլլալով՝ չի կրցան տպուիլ մէկալնելուն պէս, միայն թէ ձեռագիր օրինակները Վիւանին յանձնուեցան:

Առաջինէն կը տեսնեմք, որ Ուսումնական խորհուրդը չորս ու կէս ամսուան շրջանին մէջ՝ չորեքտասն կանոնաւոր նիստ ըրած է, և կատարած գլխաւոր գործերուն մէջ հետեւեալները՝ աւելի ուշադրութեան արժանի են.

Ա. Ազգային Ընդհանուր դաստիարակութեան հիմնադրի մը խմբագրութիւնը, որուն նպատակն է ամեն դպրոցներուն միօրինակ ընթացք մը տալ ըստ Սահմանադրութեան, և անոնց բարեկարգութիւնը հաստատ հիման վրայ հաստատել:

Բ. Վարոցական Հայերէն դասագիրքեր յօրինելու համար յանձնաժողովի մը կազմութիւնը:

Գ. Ազգային Ընդհանուր մի հաստատելու որոշումը:

Վատաստանական խորհրդոյն յայտագրին նայելով տասն և վեց կամ տասն և ութ նիստերու մէջ երեսնի չափ գործ դատեր, ու խաղաղութեամբ և արդարութեամբ վերջացուցեր է:

Տնտեսական խորհրդոյն յայտագրին ակնարկելով, առաւել բազմատեսակ կը գտնեմք անոր գործողութիւնները, որոնց գլխաւորներն են:

Ա. Խնամակալ տիկնայց ընկերութիւնը, որուն պաշտելի անունը և գովելի գործքերը ամեն ազգայնոց սիրտերը զրաւեր են, և հիւանդանոցի խղճալեաց բերանները օրհնութեանց աղբիւրներ ըրեր են:

Բ. Ատակի հոգաբարձութիւնը, որ արդէն կա-

նոնադրութիւն մը պատրաստած է , որով կտակական գործողութիւնները օրինաւոր և սպաւհով հիմանց վըրայ կարգադրուելով՝ Ազգային կտակողներուն մեծ յորդոր և քաջալերութիւն կրնայ ըլլալով՝ իրենց ջերմեռանդն բարեպաշտութիւնը հանդարտ խղճիւ 'ի գործ դնելու համար , և կարծեմք չեմք սխալի , եթէ այժմէն ըսեմք որ ժամանակաւ այս հոգաբարձութիւնը բարոյական բարիքներէն զատ՝ Ազգային եկամտից ալ երևելի աղբիւր մը պիտի ըլլայ :

Գ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը , որուն յայտադրին իւրաքանչիւր տողը մէկ մէկ բարեպաշտական գործողութիւն կրնայ համարուիլ : Անոր մէջ՝ նախորդ և այժմեան հոգաբարձութեան տարբերութիւնը աւելի շօշափելի կ'երևի (բաց 'ի բարեկարգութեանց և երջանկագոյն վիճակի խղճալեաց) սա հետեւեալ քանի մի բաղդատական թուանշաններէն , որոնք ամենեւին մեկնութեան կարօտ չեն :

Ըստ հին հոգաբարձութեան Ըստ նոր հոգաբարձութեան

1859 Տարեկան Զուտ Հիւանդանոցի ղԷ	970,79520	Նոյն 1861ին իբր	450,000
1860 Ընծամենայ և	» 845,46020	Կամար արտաբեր	450,000

Տարեկան Լուրջ պաշտօնէից	» 225,960	Նոյն տարեկան ղԷ	412,500
Տարեկան Զուտ	» 49,800	Տարեկան շահ	42,000
Օրական Կեի Կանխիկ 5 հօտայ	200 արամ	Նոյն 4 հօտայ	500 արամ

Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը Ազգային Սոմարանին վըրայ դեռ չի խօսիր , որովհետեւ նոյն գործարանը նոր յանձնուեցաւ իրեն : Այց հարկաւ անոր գործողութեանցը պիտի սկըսի մօտերս , մանաւանդ երբոր այն Ազգային հաստատութեան ասդին անդին գտնուած դրամագլուխին գոնէ մէկ մասը իւր ձեռքը անցնի , և այն ատեն կը յուսամք , որ ուշադրութեան արժանի քանի մի թուանշաններ ալ անոր վերաբերեալ յայտադրին մէջ պիտի տեսնեմք . ինչպէս որ արդէն նշոյլ մը կ'երևի Այնտական խորհրդոյ յայտադրին ութերորդ երեսը գտնուած ցուցակին մէջ :

Հոգաբարձութիւնը չէ յիշատակեր նաև այն բա-

բեռնաշտ անձանց օրհնեալ անունները , որ Ազգային
Հիւանդանոցին օգտակար յիշատակներ ընծայերն :

Խօսքերնուս կարգը եկաւ Ալմտական յայտադրին
վրայ :

Խօսողն և կենդանի նկարագիր Րնդհանուր վե-
ճակի Ազգային Ալեմտից : Հոն կը աննէ Ազգը , թէ
իւր բարեպաշտութիւնը մանաւանդ այս վերջին տարի-
ներս , ի՞նչ է տուեր մշտնջենաւոր և ի՞նչ տարեկան ,
յօգուտ Ազգային հաստատութեանց . բայց երբոր կը
փնտռէ ակնկալեալ օգուտը , անոր տեղը կը գտնէ . . .
ի՞նչ . . . պարտք . . . դարձեալ պարտք :

Ահա այս պարտքն է որ Ազգային կեդրոնական
վարչութեան առաջին և կիսամեայ շրջանը առաւելա-
պէս դժուարացուց . ուստի անոր ծանրութիւնը իւր
վրայէն վերցընելը առաջին հոգը եղաւ . Ազգին զիմեց .
Ազգը Նոյեմբեր 4ին՝ Րնդհանուր ժողովով իրեն եր-
կու աղբիւր ցուցուց . այսինքն Արուստղէմէն փոխառու-
թիւն , իւր ազգասիրութենէն կամաւոր նուէրք : Ա-
ռաջնոյն մինչև հիմայ չի յաջողելուն պատճառ եղաւ՝
յանկարծահաս մահ մը . երկրորդին յուսացուած յա-
ջողութիւնը կիսկատար մնաց՝ այժմեան նեղ պարագա-
յից պատճառաւ : Բայց և այնպէս պարծանօք կ'ը-
սեմք , որ պարագայից նեղութիւնը չի կրցաւ ազգասի-
րութեան արգելք ըլլալու , և արդէն հին պարտուց
համար 200,000 զուրուշէն աւելի կամաւոր նուէր հա-
ւաքուած է , որուն ցուցակը մօտերս շնորհակալու-
թեամբ պիտի հրատարակուի՝ հեազհետէ հաւաքուած
զուամարներով մեկտեղ :

Ազգային կեդրոնական վարչութիւնը վստահու-
թեամբ կը յուսայ , որ Ազգը , յիշեալ փոխառութեան
պայմանաժամին չի սպասելով , ցուցուցած միւս աղբիւ-
րը աւելի առատահոս պիտի ընէ , որպէս զի ժամյա-
ռաջ պարտք բաւը բոլորովին անհետ ըլլայ :

Պարտք Բաւը Բոլորովին անհետ Ըլլայ՝ կ'ըսեմք , քանզի
այժմէն կը խոստանամք , որ այսուհետեւ Ազգը , Սահ-

մանադրութեան շնորհիւ, որոշեալ չի պիտի ընէ, որովհետեւ Ազգային վարչութիւնը արդէն որոշած է, որ՝

Ա. « Մինչեւ հին պարտքը կատարեալապէս չի վճարուի, կամ լաւ եւս մինչեւ որ վճարելու դրամը կանխաւ պատրաստ չըլլայ, նոր ծախուց գումար չի բացուի »:

» Բ. Ազգային ամեն հաստատութիւն իրեն յատկացած եկամուտովը բաւականանայ »:

Առաջին որոշման գործադրութիւնը արդէն ապահովուած է՝ Ազգային ժողովոց եւ խորհրդոց առ իւրեարս ունեցած համարադրութեան եւ համարատուութեան յարաբերութիւններով, զոր Սահմանադրութիւնը հաստատած է:

Երկրորդ որոշման գործադրութեանը համար ալ հետեւեալ ապահովութիւնը ունիմք:

Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը՝ իւր բարեջան խնայողութեան եւ հոգատարութեան վստահանալով, այն Ազգային հաստատութեան բարեկարգ եւ երջանիկ վիճակը հաստատ պահելու համար տարեկան միայն 450,000 ղուրուշով բաւականանալու կը խոստանայ: Այս համեստ գումարին փոխարէն՝ Այլմտական խորհուրդը աւելի զգուշութեան համար՝ անակնկալ եւ պատահական ծախքերն ալ հաշուելով՝ յիշեալ հոգաբարձութեան 600,000 ղուրուշ եկամտից աղբիւրներ կը ցուցնէ, որով ազգային Հիւանդանոցին ապագայն բոլորովին ապահովցած կրնամք համարել: Ասեւ դիցուիք թէ ծախքը ենթադրուածէն աւելի կամ եկամուտը ցուցուած գումարէն պակաս ըլլայ:

Վստահապէս Ազգային Պատրիարքարանի եւ զիւս նստան տարեկան ծախքը 240,000 ղուրուշ հաշուելով եւ պատահականներն ալ 80,000 ղուրուշ ենթադրելով, առնոց դէմ՝ 320,000 ղուրուշ եկամուտ ցուցուած է, որով այս երկու հաստատութեանց ալ ապագայն ապահով:

ցած է* ,

Աւստի Կեդրոնական վարչութիւնը այս ապահովութիւնները Րնդհանուր ժողովոյդ տալէն ետքը՝ կը խնդրէ որ Ազգային երեսփոխանութիւնը բարեհաճի հաստատելու ներկայ տարւոյս Ազգային տուրքը , որուն բաշխման և հաւաքման եղանակը Աշխատական խորհրդոյն կողմէն առաջարկուելով , Քաղաքական ժողովոյ վերջին նիստին որոշուեցաւ Սահմանադրութեան 87^{րդ} յօդուածոյն համաձայն :

Որոշեալ գումարն է 400,000 ղուրուշ , զոր Կեդրոնական վարչութեան Քաղաքական ժողովը կը խնդրէ Ազգէն , կրկնելով իւր խոստումը , թէ ազգային սնտուկները պարտ է պէտք ունենալ Սահմանադրական վարչութեան օրէնք : Միանգամայն կը յայտնէ , որ յիշեալ ազգային տուրքին գումարէն

100,000 ղըշը Ազգային կեդրոնական սնտուկին մէջ պիտի մնայ իբր պահեստի դրամագլուխ , որպէս զի տարուէ տարի աւելնալով՝ որոշեալ ժամանակի մէջ Ազգային տուրքը մեծապէս թեթեւայ ըստ Սահմանադրութեան :

* Աշխատական խորհրդոյ յայտագրին մէջ յիշատակութիւն մը եղած է թէ Տնտեսական խորհրդէն և Պատրիարքարանէն վերջին մէկ երկու ամսուան հաշիւները դեռ չէ ստացած : Ասոր պատճառը սա է որ նոր տարւոյս ծախուցը փոխարէն ցուցուած եկամուտները ձմեռուան եղանակին անյարմարութեանը համար դեռ բաւական չափով Ազգային սնտուկը մտած չըլլալով , թէ՛ Հիւանդանոցի և թէ՛ Պատրիարքարանի նոյն ամսոց հաշիւներուն մէջ որոշեալ ծախուց մէկ մասը անվճար մնացած է , որ յաջորդ ամիսներուն եկամտից աւելցածովը պիտի գոցուի : Գարձեալ նոյն պատճառաւ է , որ Ազգային դիւանատան մէկ երկու պաշտօնեաները դեռ չեն նշանակուած , և արդէն նշանակուածներուն ամսականները թէտէտ որոշուած , իսկ գրեթէ բոլորովին անվճար մնացած են : Բայց ասոնք Ազգային պարտք չեն համարուիր , ինչու որ արդէն փոխարէն ունին :

240,000 զբշ Լճգային դաստիարակութեան
յառաջադիմութեանը համար
պիտի գործածուի, որուն բնա-
կաբար կը փափաքին բոլոր
Հայք, որ Լճգին համար երջա-
նիկ ապագայ մի պատրաստել
կ'ուզեն:

60,000 " Մայրաքաղաքիս կարօտեալ թա-
ղերուն օգնութեանը պիտի յատ-
կանայ:

գումար 400,000 զբշ

Եւս Լճգային տուրքին բաշխման ցուցակները շին-
ուելու վրայ են, անոր հիմ քունուելով ազգայնոց իւրա-
քանչիւրին կարողութիւնը, Սահմանադրութեան 85^{րդ}
յօդուածոյն համաձայն, և այս նպատակաւ ազգային
ները (բաց 'ի անկարողներէն) չորս կարգի բաժնուած
են

Ե. կարգ 20էն 30 զբշ

Բ. " 30էն 60 "

Գ. " 100էն 120 "

Դ. " 120էն վեր, ըստ չափու կարողութեան և
ազգասիրութեան:

Լճգային Ադրոնական վարչութիւնը յիշեալ տուր-
քը ամենարդար կերպիւ բաշխելու հոգ տանելով՝ հաս-
տատուն յոյս ունի որ ազգասէր Հայազգիք, Սահմա-
նադրութե 84^{րդ} յօդուածին և հիմնական սկզբանց Դ.
հատուածին համաձայն, սիրով և փութով պիտի վճա-
րեն իւրաքանչիւր իրեն բաժնին ինկած գումարը, որով
ժամ առաջ փափաքուած բարեկարգութեց ձեռնար-
կութիւնները կ'սկսին 'ի յառաջադիմութիւն Լճգին:

Ա. երջապէս Բաղաքական ժողովս լուծուելէն ա-
ռաջ՝ պարտք կը համարի հրապարակաւ յայտնելու իւր
անկեղծ շնորհակալութիւնը Լճգային խորհուրդներուն,
հոգաբարձութիւններուն, յանձնաժողովներուն և մաս-
նաժողովներուն, որոնց ազգասիրական աշխատակցու-

Թեանը մեծ գիւրու թիւն տուաւ իւր պաշտօնին կատարմանը :

Նթէ Աղգային վարչութեան այս առաջին Սահմանադրական շրջանին մէջ՝ քանի մը բարեկարգութեանց նշոյններ տեսնուին, անոր պարծանքը ամենեւին իրեն չի վերաբերիլը կը խոստովանի ժողովը . քանզի մի միայն Աղգային Սահմանադրութեան արդիւնքն է այն և Սահմանադրութեան հաւատարմութեամբ հետևելու անխնջ ջանքը և անկեղծ բաղձանքը միայն իւր խիղճը կը հանդարտեցընէ պատահած ահամայ թերութեանց մասին, և գուցէ արդարացնէ զենքը Աղգին առջև :

Կ.—ՊՕԼԻՍ 4 ԱՊՐԻԼ. 1864.

Պատրիարք Կ.—Պօլսոյ Սարգիս Արքեպիսկոպոս. Նախագահ.
Ալթունեան Ալթուն Տիւրբիւ Էֆէնտի .
Աղաթօնեան Մկրտիչ աղա. Ատեմաղպիր .
Այլատեան Յովհաննէս աղա .
Եղուպեան Եղուպ Էֆէնտի .
Երամեան Գէորգ Պէյ .
Համբարձումեան Ասապա աղա .
Մարկոսեան Գրիգոր Էֆէնտի . Ատեմապետ.
Մարտիրոսեան Յովհաննէս աղա .
Մինասեան Մինաս Էֆէնտի . Փոխանորդ Ատեմապետի.
Միսաքեան Վարդերես աղա .
Մուպահանճեան Յակոբ աղա .
Նորատունկեան Յակոբիկ աղա .
Նորատունկեան Սիմոնիկ աղա .
Սարուխանեան Յարութիւն աղա . Փոխանորդ Ատեմաղպրի.
Տաւեան Յովհաննէս Պէյ .
Փափաղեան Միրիճան Ամիրայ .
Օտեան Պօղոս աղա .
Փրէնկեան Մկրտիչ աղա .

ԲԱՅԱԿԱՅ ԱՆԴԱՄԲ

Ապրոյեան Սահակ Էֆէնտի .

Նէվրուզեան Մանուէլ աղա .

2013

2013

2013

